

แม่

พระในบ้าน

ปาฐกถาธรรม โดย
พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

แม่
พระในบ้าน

แม่ พระในบ้าน

ปาฐกถาธรรม โดย

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)
- ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

จัดพิมพ์โดย

กองทุนปัญญาบัณฑิตธรรม ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา
วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

ที่ปรึกษา

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

พระมหาเนียน อนุจารี

ติดต่อที่

ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์
อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โทร. ๕๘๔-๑๘๕๕, ๕๘๓-๔๒๔๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑๗ : มีนาคม ๒๕๓๘ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : พ.จ.ก.เอส.อาร์.พรินติ้ง โทร.๕๘๔-๒๒๔๑

แม่ พระในบ้าน

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณบัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอน
ในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งใจฟัง
ด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟัง ตามสมควรแก่เวลา

งานศพแม่

วันนี้เจ้าภาพมาทำศพคุณแม่อีกอยากจะพูดเรื่องแม่กับญาติโยม
สักเล็กน้อย เพื่อจะได้เกิดความสำนึกในหน้าที่ว่าเราทุกคนมีแม่
ด้วยกันทั้งนั้น พ่อก็เหมือนกัน แต่ว่างานศพนี้เป็นงานแม่
ไม่ใช่งานศพพ่อ เพราะฉะนั้นจะพูดแต่เรื่อง“แม่” เพื่อให้เราทั้งหลาย
ได้นึกว่าเราก็มียแม่เหมือนกัน แล้วเราควรทำอะไรกับคุณแม่ของเราบ้าง

ความหมายของคำว่า “แม่”

คำว่า “แม่” ในภาษาไทยนั้น เป็นคำที่น่าฟัง ไพเราะเสนาะหู เป็นคำที่เด็กพูดก่อนคำใดๆ เด็กพูดได้นี้ต้องพูดคำว่า “แม่” ก่อน แต่ว่าอาจจะพูดไม่ชัด ออกเสียงเป็น “มะ” เป็น “แมะ” อะไรก็เป็นไปได้ แต่จุดมุ่งหมายก็คือเรียกคนที่เขารู้จักมาก่อนใครๆ เป็นผู้ใกล้ชิด ต่อเด็กน้อยๆ ก่อนใครๆ ก็คือแม่

สัมผัสที่เด็กได้สัมผัสก่อนใครๆ ก็คือเนื้อหนังของแม่ น้ำนมของแม่ที่ทำให้เด็กรู้จักแม่แล้วก็อยากเข้าใกล้ เวลาใดเด็กร้องไห้ พ่อแม่อุ้มมาประทับที่อก หยุดร้องทันที ที่หยุดร้องได้ก็เพราะเขาได้สัมผัสกับเนื้อหนังที่เขารู้จักดีว่าเป็นเนื้อหนังที่มีแต่ความรัก มีแต่ความเมตตาต่อตัว เขาจึงได้เกิดความรักความเคารพบูชา

คำว่า “แม่” จึงเป็นคำที่มีความหมายในทางที่ขึ้นอกขึ้นใจ เราจึงเรียกคนที่เกิดเรามาว่า “แม่” เรียกคำอื่นมันก็ไม่ขึ้นใจ

แม่มีความรักที่บริสุทธิ์

ในหมู่คนไทยเราเองนั้น เรียกคำว่า “แม่” มาตั้งแต่โบราณในครอบครัวที่เป็นผู้ดีหน่อย ก็ใช้คำว่า “คุณ” เข้ามาข้างหน้า เป็นคำให้เกียรติว่า คุณแม่ คุณพ่อ คุณน้า คุณอา คุณลุง คำว่า “คุณ” ที่เป็นคำเพิ่มเข้ามานี้ก็ด้วยความเชิดชูบูชานั้นเอง แต่ถึงแม้เราเรียกว่า “แม่” เฉยๆ มันก็เป็นคำที่น่าฟังอยู่นั่นเอง

ผู้หญิงเรานี้อยากจะให้ใครๆ เรียกว่า “แม่” เพราะเขาเรียกว่า

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

แม่นั้น เป็นการแสดงความรักที่บริสุทธิ์ เป็นการแสดงความรัก ที่มีความเคารพอยู่ในตัว เรียกอย่างอื่นมันเป็นความรักแบบอื่น เรียกว่า “แม่” นี้ เป็นความรักที่มีความเคารพสักการะบูชา

เพราะฉะนั้นผู้ที่ได้เป็นแม่ย่อมมีความสบายใจ คนที่ไม่มีโอกาสเป็นแม่เพราะอะไรก็ตาม ก็อยากจะเป็นแม่ของคนอื่นเขา จึงต้องเลี้ยงเด็กไว้ แล้วก็เด็กนั้นเรียกว่า “แม่” ก็สบายใจ ยิ่งคนที่ไม่ใช่แม่ เช่น เป็นแม่เลี้ยง แม่เลี้ยงก็เป็นแม่เหมือนกัน แต่ไม่ใช่แม่เกิดเป็นแม่เลี้ยง

คนที่เลี้ยงเรานั้นแหละคือแม่

ความจริงแม่เลี้ยงนั้นแหละสำคัญกว่าแม่เกิด เพราะคนบางคน แม่เกิดตายไปเสียแล้ว แล้วก็คนอื่นมาสมัคเป็นแม่ เขาไม่ได้เกิดเรามา แต่เขาสมัคมาเลี้ยงเรา ให้ความอุปถัมภ์ค้ำชูแก่เรา ให้เราได้อยู่ได้กิน อย่างสะดวกสบายมีความเสียสละทุกอย่างเพื่อให้เด็กนั้นเจริญเติบโต ความจริงที่เป็นแม่เลี้ยง ควรจะได้รับความเคารพบูชามากกว่าแม่ ที่ไม่ได้เลี้ยงเสียอีกด้วยซ้ำไป

สมัยนี้เด็กบางคนเมื่อรู้ว่าไม่ใช่แม่ของตัวเองกลับดูหมิ่น ไม่เคารพเวลามีอะไรนิดหน่อยก็นึกในใจว่า ก็ไม่ใช่ลูกของแม่ แม่จึงไม่รักหนูก การคิดเช่นนั้นเป็นการคิดเอาเอง ไม่ใช่คิดถูกต้อง

น้ำใจของแม่ ที่เป็นแม่เลี้ยงหรือทำหน้าที่เลี้ยงเด็ก ก็มี ความรักความเอ็นดู ต่อเด็กนั้นเหมือนกับแม่บังเกิดเกล้าเหมือนกัน บางทีอาจจะมากกว่าเสียด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้นอย่ารังเกียจคำว่า

แม่เลี้ยง พ่อเลี้ยง แต่ควรจะนึกว่าเขาเป็นแม่ที่เลี้ยงเรา เขาเป็นพ่อที่เลี้ยงเรา เราก็ควรที่จะเคารพสักการะบูชาเช่นเดียวกัน

สำหรับคนที่ไม่มีลูกก็อยากจะเป็นแม่อย่างนี้ แต่คนที่มีโอกาสได้เป็นแม่ก็มีความสุขใจที่ได้ทำหน้าที่เลี้ยงลูก

ความหวังของแม่

ผู้หญิงเราเมื่อแต่งงานแล้วก็อยากจะเป็นแม่ด้วยกันทั้งนั้น ถ้าไม่มีโอกาสจะเป็นก็มักจะวิ่งเต้นชวนชวาย เขาบอกว่าหลวงพ่อก่อนที่ไหนศักดิ์สิทธิ์ หรือมีอะไรศักดิ์สิทธิ์ก็มักจะไปกราบไปไหว้เพื่อขอให้มีลูกกับเขาบ้าง อันนี้แสดงว่าน้ำใจของสตรี เมื่อแต่งงานแล้วก็อยากจะเป็นแม่ต่อไป

ทำไมท่านจึงอยากจะเป็นแม่ เพราะว่าเมื่อไม่มีลูก ก็ไม่รู้ว่าจะทำอะไรให้ใคร เด็กเป็นความหวังของครอบครัว เป็นอนาคตของวงศ์สกุล เพราะฉะนั้น ครอบครัวใดมีบุตรมีธิดาก็สบายใจสบายใจว่า ทรัพย์ที่เราหาไว้ นั้น ไม่ไปไหน จะตกแก่ทายาทของเรา เมื่อเราแก่ชราลงไปจะมีคนเลี้ยงดูเรา ให้ความสุขความสบายแก่เรา เมื่อเราตายลงไปแล้วลูกจะได้ทำศพให้แก่เรา อันนี้เป็นความปรารถนาของมารดาทั่วๆ ไป

คิดไปแล้วก็เหมือนกับมารดาเห็นแก่ตัว แต่ความจริงไม่ใช่มันเป็นความคิดที่เป็นธรรมชาติของสตรีที่อยากจะ เป็นแม่ และเมื่อได้เป็นแม่ก็มีความสุขใจ ไม่อดทนรอหาใจที่จะเลี้ยงบุตรธิดาของตนให้มีความสุขเจริญเติบโต

คุณธรรมของแม่

คนที่ เป็นแม่มีคุณธรรมในใจหลายอย่าง เช่น เป็นผู้ที่มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา พร้อม ในทางพระพุทธศาสนาจึงเรียกคนที่ เป็นแม่ว่าเป็น “พรหม” ของบุตรธิดา ชื่อว่าเป็นพรหม ก็ เพราะมีคุณธรรมของพรหม พรหมนั้นไม่ไชรูปปั้นสีหน้าที่ตั้งอยู่หน้า โรงแรมเอราวัณ แต่หมายถึงคนที่มีคุณธรรมสี่ประการประจำใจ

เช่น มีเมตตา ปรารถนาความสุขความเจริญแก่ผู้อื่น

มีกรุณา สงสาร อยากรจะช่วยคนอื่นให้พ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อน

มีมุทิตาคือยินดีเพลนใจในเมื่อคนอื่นนั้นมีความสุขความเจริญ มีความก้าวหน้าในชีวิตในการทำงาน

ส่วนอุเบกขานั้นเรียกว่าวางเฉย ไม่ใช่เฉยๆ แต่เฉยเพราะ ยังไม่มีเรื่องที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องของเหตุการณ์ปกติ คล้ายกับคนที่สตาร์ท รถยนต์ ดิดดีแล้วก็นั่งดูเฉยๆ เมื่อใดเครื่องมันดังคึกคักก็เข้าไปแก้ไข

แม่ของเราก็เป็นอย่างนั้น เมื่อลูกเป็นไปโดยปกติก็ไม่ยุ่งอะไร แต่ท่านมองดูอยู่ด้วยความสนใจ มีอะไรขัดข้อง เป็นทุกข์เป็นร้อน คนที่จะวิ่งเข้ามาประคับประคองเราก่อนใคร ก็คือ แม่ ของเรานั้นเอง

เพราะคุณแม่ท่านมีคุณธรรม ท่านมีหน้าที่ให้ ไม่ได้หวังอะไร ตอบแทนมากนัก เว้นไว้แต่ลูกมีความสำนึกแล้วก็ให้ ถึงไม่ให้ ท่านก็ไม่ไปประท้วง ไม่คิดอะไรจากลูกของท่าน ท่านอยากเห็น สุขความสบายจากลูก

ความชื่นใจของแม่จากลูก

เมื่อลูกมีความเจริญทั้งกายทั้งใจ มีความเติบโต มีหน้าที่ การงานทำเป็นหลักเป็นฐาน แม่นั้นแหละเป็นผู้มีความชื่นใจที่สุด มีความสบายใจที่สุดกว่าใครๆ เมื่อใดลูกตกต่ำชีวิตไม่ก้าวหน้า มีปัญหา มีความทุกข์ความเดือดร้อนผู้ที่มาเป็นทุกข์กับเราก่อนใครๆ ก็คือคุณแม่นั่นเอง

เพราะฉะนั้นแม่นี้คือผู้ร่วมสุขร่วมทุกข์ของเรา เป็นสหาย ผู้คอยให้ความช่วยเหลือแก่เราตลอดเวลา ไม่มีคนใดจะมีน้ำใจ ต่อเราอย่างแท้จริงเท่ากับแม่ สมกับที่ท่านเรียกว่าเป็น “พรหม” ท่านมี พรหมวิหารธรรม อยู่ในใจครบถ้วนทีเดียว

“แม่” คือเทวดา และร่มโพธิ์ร่มไทรของลูก

อีกประการหนึ่งท่านเรียกแม่ว่า “เทวดา” เพราะท่านให้ความ ค้ำครองให้การรักษา ท่านกล่าวว่า “บ้านเรือนใดมีการเคารพ มารดาบิดา บุชามารดาบิดา บ้านเรือนนั้นมีเทวดาค้ำครอง รักษา บ้านเรือนใดบุตรธิดาไม่เคารพ ไม่บูชา ไม่สักการะต่อ มารดาบิดา บ้านเรือนนั้นไม่มีเทวดารักษา”

“เทวดา” ก็คือความงามความดีนั่นเอง ไม่ใช่เทวดาที่เขาเขียน ไว้ตามฝาผนัง เทวดาก็คือคุณธรรม ครอบครัวยุติธรรมมารดาบิดา คนในครอบครัวนั้นมีคุณธรรม มีความรักพ่อรักแม่ ความรักพ่อรัก แม่นั้นแหละคือสิ่งค้ำครองครอบครั้ว เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้บุตรธิดา

❀ “แม่”พระในบ้าน ❀

ในครอบครัวนั้นอยู่เย็นเป็นสุข เพราะฉะนั้น ผู้เคารพมารดาบิดา จึงเชื่อว่ามีโพธิ์ไทรใบดกคุ้มครอบรักษา ไม่ถูกฝน ไม่ถูกแดด ไม่ถูก ความทุกข์ความเดือดร้อนครอบงำจิตใจ มีความเป็นอยู่ อย่างปลอดภัย

ความเคารพต่อบิดา-มารดา

ขอให้เราสังเกตดูในครอบครัวใด บุตรธิดามีความรักมีความ เคารพต่อมารดาบิดา ครอบครัวนั้นเป็นปึกแผ่นมั่นคงแน่นอนหนา เพราะความเคารพมารดาบิดานั้น เป็นรากฐานของชีวิตเป็นรากฐาน ของศีลธรรม เป็นรากฐานของความก้าวหน้า เป็นรากฐานแห่ง ความมั่นคงในครอบครัว เมื่อครอบครัวมั่นคง ประเทศชาติก็ มั่นคงเป็นธรรมดา

แต่ถ้าในครอบครัวไม่มั่นคงแล้วประเทศชาติจะมั่นคงได้อย่างไร อะไรที่เป็นความมั่นคงของชาติบ้านเมืองนั้น อยู่ที่ความมั่นคง ของครอบครัว ความมั่นคงของครอบครัวก็อยู่ที่สมาชิกของ ครอบครัวเหล่านั้น เป็นผู้เคารพมารดาบิดา บูชามารดาบิดา

พ่อ-แม่ เป็นพระในบ้าน

มารดาบิดานั้นในทางธรรมะท่านถือว่าเป็น“พระ”ในครัวเรือน เป็นพระที่เราควรกราบไหว้บูชาสักการะทุกวันเวลา คนเราถ้าไม่รู้จัก กราบพระที่อยู่ใกล้ๆ แล้วจะไปไหว้พระที่อยู่ไกลๆ ได้อย่างไร พระที่อยู่ที่วัดอยู่ไกลบ้าน แต่พระที่อยู่ใกล้เราก็คือแม่ของเรา

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

พ่อของเรานั้นเอง เราจึงต้องเคารพพระที่อยู่ในบ้านก่อน แล้วมันจะเกือกลงแก่การเคารพพระนอกบ้านต่อไป เคารพอะไรๆ อื่นต่อไป มารดาบิดาจึงเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เป็นเทวดาผู้ให้ความคุ้มครองรักษาแก่เราตลอดเวลา

พ่อ-แม่คือครูคนแรกของเรา

มารดาบิดาของเรานั้นก็เป็นเหมือน “ครู” คนแรกของเรา คุณแม่นั้นแหละเป็นครูคนแรก พ่อก็ยังต่อมาอีก เพราะอะไร เพราะเราอยู่ใกล้แม่มากกว่าพ่อ เด็กทุกๆ ไปนั้น มักรักแม่มากกว่าพ่อ น้อยคนนักที่จะรักพ่อกว่าแม่

อันนี้มันมีเหตุผลหลายอย่าง ที่ทำให้รักแม่มากกว่าพ่อ อาตมาเองก็เหมือนกัน ในใจนี้รักแม่มากกว่าพ่อ ทำไมจึงได้เป็นอย่างนั้น ไม่ใช่ความลำเอียง แต่มันเป็นเรื่องของธรรมชาติ

เพราะเราอยู่ใกล้ชิดแม่มากกว่าพ่อ อยู่กับแม่มาตั้งสิบเดือน ในท้อง แล้วออกมาเป็นตัวน้อยๆ ผู้ที่คอยประคบประหงม ป้อนข้าว ป้อนน้ำ อาบน้ำอาบทำให้ ล้างสิ่งสกปรกให้ ก็คือคุณแม่นั่นเอง พ่อนานๆ ทำแทนแม่สักทีหนึ่ง แล้วเวลาทำก็แก้งก้างไม่ค่อยจะเรียบร้อย เพราะไม่มีหน้าที่จะต้องทำอย่างนั้น

พ่อก็มีหน้าที่ไปทำงานนอกบ้านนอกเรือน หาเงินหาทองมาเลี้ยงครอบครัว แม่มีหน้าที่อยู่กับลูกตลอดเวลา เพราะฉะนั้นแม่จึงสนิทสนมกับลูกมากกว่าพ่อ ความสัมพันธ์ทางใจก็มากกว่า วันไว้แต่บางครั้งครอบครัวที่แม่ตายไปเสีย มีแต่พ่อก็เลี้ยงลูกมาได้

หน้าที่พ่อ-แม่

ในสมัยอาตมาเป็นเด็ก มีอยู่สองครอบครัวที่บ้าน ครอบครัวหนึ่งมีลูก ๗-๘ คน พ่อเลี้ยงลูกจนโตทั้งนั้น จนมีเหย้ามีเรือนเป็นฝั่งเป็นฝา อีกครอบครัวหนึ่งมีลูก ๑๓ คน ไม่ใช่บ่อย แม่ตายไป ลูกทุกคนทำงานของหญิงได้ทั้งนั้น ทำขนมก็ได้ ทำกับข้าวก็ได้ หุงข้าวต้มแกง ซ่อมข้าวสีข้าว ตามแบบคนบ้านนอก ทำได้ทุกอย่าง ทำขนมก็ได้หลายอย่าง

สอนลูกให้ทำได้ เพราะลูกไม่มีแม่ เพราะฉะนั้นลูกทุกคนจึงต้องทำหน้าที่ของแม่บ้านไปในตัว แล้วลูกทั้ง ๑๓ คน รักใคร่กันดี เคารพบูชากันดี อยู่กันตามลำดับอาวุโสทีเดียว คนที่เป็นใหญ่น้องๆ เคารพพี่ เอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือกัน เดียวนี้ตายไปหลายคนแล้ว เหลืออยู่บ้าง บวชเป็นสมภารเจ้าวัดก็มี นี่พ่อเลี้ยงลูกแท้ๆ แม่ไม่ได้เลี้ยง เพราะตายไปเสียก่อน

ลูกทุกคนจึงเคารพรักพ่อมากกว่าแม่ แต่ถ้าพอกับแม้อยู่ทั้งสองคนนั้น ใจเรามันลำเอียงไปเข้าข้างแม่ทุกที รักแม่มากกว่าพ่อ

แม่คือกำลังใจของลูก

แล้วใบหน้าของคนทั้งสองมีอิทธิพลเหนือจิตใจผิดกัน คุณพ่อดูเหมือนเห็นเป็นภาพดูๆ ไป เพราะท่านเป็นคนขริ่ม ไม่ค่อยพูดค่อยจาอะไรเหล่านี้เป็นต้น แต่ถ้าเห็นหน้าแม่แล้วก็มีความสบายใจ ให้สังเกตว่าเราเจ็บไข้ได้ป่วย หรือไปอยู่ห่างไกลบ้านไกลเรือน

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

เวลาป่วยคุณแม่ไปเยี่ยม พอรู้ว่าแม่มาเท่านั้น ใจมันชื่นขึ้นมาเป็นกอง เห็นหน้าแม่ก็สบายใจ

แม่มานั่งใกล้ เอามือมาลูบตามตัว ตามเนื้อตามหนัง บีบนิ้วให้ก็รู้สึกว่ายหายเจ็บหายไข้ หายขึ้นมาทันที กำลังใจมันเกิดไฟฟ้าของคุณแม่ที่มาสัมผัสร่างกายของคนเรานั้น ทำให้เกิดกำลังภายใน ทำให้เกิดความรู้สึก นี่คือผู้มีอุปการะต่อเรา เป็นยาที่ไม่ต้องกินก็ได้ เพียงแต่สัมผัสผิวกายก็สบายแล้ว

ชื่นอกชื่นใจเมื่ออยู่ใกล้แม่

อันนี้แหละทำให้เรารู้สึกว่า คุณแม่มีความรู้สึกต่อเราอย่างไร เรามีความชื่นอกชื่นใจเมื่อได้อยู่ใกล้แม่ มีความรู้สึกสบายทุกเวลา ถ้าเราไปอยู่บ้านไกลเมืองไกล คุณแม่มาเยี่ยมนี้เราจะมีความรู้สึกว่า มีความสบายใจ ชื่นใจขนาดไหน ชื่นใจจนพูดไม่ออกทีเดียว ไม่สามารถจะพรรณนาเป็นลายลักษณ์อักษร ถึงความรู้สึกในใจ ที่เรามีความรู้สึกเมื่อเห็นหน้าแม่ของเราได้ อันนี้มันเป็นความจริง ที่เกิดขึ้นในใจของเราทุกคน มีประสบการณ์อยู่ด้วยกันทั้งนั้น หรือว่าเราไปอยู่ไกลๆ คุณแม่ไม่สามารถจะไปเยี่ยมเราได้ แต่ถ้าเรามาบ้าน มาเห็นหน้าแม่ของเรา เราก็คือรู้สึกว่ายสบายใจ

ดวงหน้าของแม่ให้ความสุขสดชื่น

ดวงหน้าของแม่ เป็นดวงหน้าที่ให้แต่ความสุขสดชื่นอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าดูก็ไม่น่าเกลียด พูดคำหยาบก็ไม่น่าชัง อะไรๆ ที่

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

ออกมาจากแม่นั้น เราเห็นเป็นของซ้ำซ้อน ไม่ใช่เรื่องน่ากลัว น่าตกใจ เพราะถึงดูก็อย่างนั้นแหละ น้ำใจแท้ๆ ไม่อยากทำให้ลูกเจ็บช้ำอะไรหรอก แต่บางทีเกิดโมโหโทโสขึ้นมาบ้าง ก็พูดคำที่ไม่เหมาะสมไม่ควรออกไป

เราผู้เป็นลูกรู้ใจแม่ดีว่าแม่แกล้งตำหนอก สมมติว่าตำถ้อยคำที่ทำให้เกิดความเสียหาย น้ำใจแท้ๆ ไม่ได้มีอย่างนั้น แต่พูดออกไปอย่างนั้นเอง เพราะแม่ไม่เคยประทุษร้ายลูก ลูกเสียอีกยังมีโอกาสประทุษร้ายต่อแม่ได้ น้ำใจของแม่จึงหนักแน่นเหมือนกับแผ่นดิน

แผ่นดินคือแม่ของเรา

แผ่นดินนี่ก็เป็นแม่ของคน เป็นที่อยู่อาศัยเป็นที่ให้อะไรทุกอย่าง เราได้อะไรจากแผ่นดินทั้งนั้น คนโบราณจึงเรียกแผ่นดินว่า “แม่ธรณี” เพราะท่านให้ความเป็นอยู่แก่เราอย่างสะดวกสบาย จะเอาอะไรก็ได้ แต่เอาด้วยวิธีการที่ถูกต้องจากแม่ คือ ธรณีนั่นเอง

แม่น้ำก็เป็นของคนเหมือนกัน ให้อะไรแก่คนอย่างนี้ เพราะฉะนั้นน้ำใจของแม่ก็เหมือนกับแม่น้ำ เหมือนกับแผ่นดิน เหมือนกับแผ่นดินฟ้า เหมือนกับสิ่งที่ให้แต่ความสุขความสนุกแก่เรา เราจึงรักเคารพบูชาท่าน

ความสำนึกของลูกที่มีต่อแม่

อันแม่แม่จะแก่ชราสักเท่าใด เราก็ไม่อยากให้ท่านตาย อยากให้ท่านอยู่ให้หายใจอยู่ ให้ลืมตาอยู่ ไม่อยากให้ท่านเป็น

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

ก่อนไม้ก่อนฟัน ทำไมเราคิดอย่างนั้น เพราะเรารู้สึกว่า เป็นสิ่งที่ให้กำลังใจแก่เรา ให้ความสุขสดชื่นแก่ชีวิตของเรา

ถ้าแม่เราจากไป เรารู้สึกว่าใจหายไป มันขาดอะไรสักอย่างหนึ่งในชีวิตของเรา แม่เราจะมีเงินมีทอง มีข้าวมีของ มีมิตรสหายสักเท่าใด มีอะไรๆก็ตามใจเถอะ ก็ไม่เหมือนกับเรามีแม่

แม่นี้ให้ความสุข แก่เราเหลือหลาย เราหาของอื่นหาได้ แต่เราหาแม่ไม่ได้ แม่เรามีคนเดียวในโลก อยากให้ท่านอยู่กับเราตลอดไป

นี่คือน้ำใจที่เกิดความสำนึกในลูกทั้งหลายที่มีต่อแม่ เราจึงอยากเห็นหน้าแม่อยู่ตลอดเวลา

การจากไปเป็นเรื่องธรรมดา

แม่กับลูกมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด แม่ลูกจะโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว แม่ก็ยังรู้สึกว่าเป็นอายุนูของแม่อยู่นั่นเอง เคยเห็นคนบางคนเรียกลูก ซึ่งมีอายุหกสิบแล้วว่า อายนู ท่านเรียกของท่านอย่างนั้น

ท่านมองลูกชายที่อายุหกสิบของท่านเหมือนกับเด็กตัวน้อยๆ ที่ท่านเคยเฝ้ามาวางไว้บนตักท่านลูบลูบหลังอย่างไรเมื่อเป็นเด็ก ครั้นโตขึ้นท่านก็รู้สึกอย่างนั้น แล้วเราเองที่มีความรู้สึกต่อพ่อแม่ ก็อย่างนั้นเหมือนกัน เรารู้สึกว่าคุณแม่ของเรานั้น มีอะไรที่ลึกลับซับซ้อนอยู่ตลอดเวลา เรามีความรู้สึกต่อท่านอย่างดีที่สุด

เราไม่อยากให้ท่านจากไป แต่ร่างกายสังขารของมนุษย์นี้มันเป็นธรรมดา ที่ต้องเปลี่ยนแปลง ก็ต้องถึงแก่ความแตกดับไป เราจะหวงไว้ก็ไม่ได้ ท่านต้องลาจากเราไป นี่เป็นเรื่องธรรมดาที่สุด

ความเป็นห่วงเป็นใยของแม่

อีกประการหนึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่า แม่กับเรา ลูกจะเป็นอะไรก็ตาม แม่ก็ยังคงคอยสอนคอยเตือนอยู่ เหมือนกับว่าลูกนี่ยังเป็นเด็กน้อยๆ อาตมานี้เป็นนักเทศน์นักสอน เทียบสอนคนทั้งบ้านทั้งเมือง เมื่อสมัยที่คุณแม่ยังมีชีวิตอยู่ กลับบ้านที่ไร ท่านพูดทุกที่ สอนทุกที่ เดือนทุกครั้ง

ท่านเตือนว่า อย่าประมาท คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ ไปไหนต้องระมัดระวัง อาหารการกินต้องระวัง บางทีเขาอาจไม่ชอบเราก็ได้ จึงต้องระมัดระวัง

แม่เงินทอง ท่านก็เตือนว่า ได้เงินได้ทองมาแล้ว ใช้จ่ายให้เป็นประโยชน์ อย่าเอาไปใช้จ่ายในทางเหลวไหล

จำได้ว่าคราวหนึ่งไปเทศน์ที่เมืองพัทลุง สมัยนั้นเงินมันแพง เขาติดกันเทศน์ยี่สิบบาท นี่เราเรียกว่ามากเต็มที่แล้ว ปกติเทศน์ก็ได้บาทสองบาท ห้าบาทอย่างสูง คราวนี้เขาติดตั้งยี่สิบบาท พอเทศน์จบแล้ว คุณแม่ไปพบที่กุฏิ

คุณแม่บอกว่าวันนี้เทศน์ได้ตั้งยี่สิบบาท เอาไปไหน ทำอะไร ก็บอกว่าเอาไปใช้จ่ายอะไรต่ออะไร

ท่านก็บอกว่า ควรจะถวายวัดสักสิบห้าบาท เอาไปใช้สักห้าบาทก็พอแล้ว เพราะว่าทางวัดเขาใช้จ่ายต้อนรับแขกหรือที่มาวัดมากในงานนี้ ให้ทำบุญเสียสักสิบห้าบาท

เอาตมาได้ฟังแล้วมันตื้นตันในใจ ตื้นตันว่าคุณแม่นี่ท่านรักเรา ท่านหวังดีต่อเรา ยังตามมาสอนมาเตือน เวลานั้นอายุมันยังไม่แก่ขนาดนี้หรือก เพียงสามสิบหรือยี่สิบเจ็ด อะไรอย่างนั้นแหละ เมื่อคุณแม่มาเตือนอย่างนั้นก็ตองปฏิบัติตาม

เอาเงินไปถวายท่านสมภารบอกว่าทำบุญกับวัดสักสิบห้าบาท ท่านบอกว่าทำไมไม่เอาไปใช้ไปเรียนจะได้ซื้อหนังสือหนังสือหา เลยบอกให้ท่านฟังว่า แม่มาสอนเมื่อตะกี้ี้ บอกว่าให้ทำบุญสักสิบห้าบาท เอาไปใช้สักห้าบาทก็พอแล้ว

ท่านสมภารท่านฟังยิ้มๆ ท่านยิ้ม คงจะนึกในใจว่า เอ...แม่ท่านปัญญาี่สำคัญ มาสอนลูกเตือนลูก

น้ำใจเก่า ของแม่

แม่อายุมาก เป็นผู้ใหญ่มากแล้ว ท่านก็ยังสอนยังเตือน เวลาเข้าใกล้รู้สึกวาจิตใจมันสบาย เห็นดวงหน้าแม่นี้สบาย ยิ่งท่านสอนท่านเตือนแล้วเกิดความซาบซึ่งเคารพรักมากขึ้น นึกว่าคุณแม่ไม่ได้เข้าโรงเรียน ไม่ได้อ่านหนังสือ อ่านไม่ออก สมัยนั้นไม่มีโรงเรียนจะเรียน

แต่ว่าท่านทำหน้าที่“แม่”สมบูรณ์บริบูรณ์ สอนเตือน เวลาท่านป่วย ก็ไม่หนักอะไร ธรรมดา เวลาไปเยี่ยมครั้งสุดท้าย ท่านก็ยังสอนวาให้ระมัดระวังตัว อย่าประมาท อะไรต่างๆ

อันนี้คือน้ำใจแท้ๆ ที่มีความรักความปรารถนาดีต่อเรา คนอื่นจะสอนสักก็คนก็ตามใจเถอะ ก็ไม่ชื่นใจ ไม่เอามาฟัง แต่คุณแม่

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

สอน นี่มันเป็นเรื่องซึ้งใจเหลือเกิน เป็นคำสอนที่ประทับอยู่ในจิตใจ ซึ่งควรจะต้องปฏิบัติตาม เพราะคำสอนของแม่นั้นเป็นเหมือนกับประกาศิตทีเดียว ที่เราจะต้องทำตามโดยส่วนเดียว

บุตรธิดาคนใดก็ตาม เมื่อได้รับคำสอนจากแม่ คำเตือนจากแม่ แล้วปฏิบัติตาม นั่นแหละคือผู้ที่เคารพรักคุณแม่ แล้วการกระทำเช่นนั้นแหละ จะกระทำให้เราเจริญให้เราก้าวหน้าในชีวิต ในการทำงานต่อไป แม่กับเราสัมพันธ์กันมากอย่างนี้ จึงเป็นเรื่องที่เราควรจะได้นึกถึงอย่างนั้นตลอดเวลา

ความรักที่คุณแม่ให้ต่อเรานั้นพูดไม่ได้ว่ามีสักเท่าใด คนโบราณเขาพูดว่านับไม่ได้ ไม่รู้จะเอามาเขียนด้วยอะไร ไม่รู้จะเอากระดาษที่ไหนมาพรรณนาความรักของแม่ที่มีต่อลูก นอกจากว่าเรารู้อยู่ในใจของเรา แต่เราก็ไม่สามารถจะเขียนออกมาเป็นคำพูดได้ เป็นอักษรได้ ว่ามีความรักอย่างไร

ญาติโยมทุกคนคงมีแม่ด้วยกันทั้งนั้น ย่อมมีความสำนึกในใจด้วยกันทั้งนั้น ว่าเป็นอย่างไร จึงเป็นเรื่องที่เรียกว่าซาบซึ่งความรักของใครๆ นั้น ไม่ซาบซึ่งเหมือนความรักของคุณแม่ที่มีต่อเราตลอดเวลา เราจึงควรจะได้นึกถึงท่าน ท่านรักเรามีจำนวนเป็นตัวเลข คาคคเนไม่ได้ เราก็ควรรักตอบแทนให้มากที่สุดที่จะมากได้

การตอบแทนพระคุณแม่

รักท่าน เราควรจะทำอย่างไร ถ้าท่านยังมีชีวิตอยู่ในโลก เราต้องเอาใจใส่หน่อย ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเราเลี้ยงท่านตอบแทน ช่วยทำ

กิจการงานของท่าน เจ็บไข้ได้ป่วยช่วยรักษาดูแลให้ท่าน มีความสุขสบาย อะไรที่ท่านต้องการก็รีบจัดให้โดยเร็วที่สุดที่จะเร็วได้ ถ้าหากท่านตายไปจากโลกนี้ ก็ไม่มีอะไรจะทำ นอกจากจะทำบุญอุทิศให้ท่าน และประการสุดท้าย ก็ต้องรักษา คือดำรงวงศ์สกุลของท่านไว้ อันนี้คือหน้าที่ของเราที่จะให้แก่คุณแม่ เป็นดอกไม้ที่เราควรจะไปบูชาท่าน ด้วยการปฏิบัติต่อท่าน

การเลี้ยงกายและเลี้ยงใจ

ในเรื่องการเลี้ยงในเมื่อท่านมีชีวิตอยู่นั้น เราเลี้ยงตามฐานะให้ท่านสบาย ให้สบายด้วยการกินอยู่ การนุ่งห่ม อย่างนี้เรียกว่าเลี้ยงกาย เช่น การสร้างที่ให้ท่านอยู่ มีห้องน้ำห้องส้วมให้ท่านได้ อาบน้ำสะดวกสบาย อาหารการกินเราก็จัดไปให้ท่าน แล้วคอยสังเกตว่าท่านชอบอะไร ชอบจืดชอบหวาน ชอบแกงชนิดใดแกงประเภทใด

ท่านทานได้เราก็ให้ท่านทานอย่างนั้น เวลารับประทานอาหารก็เอาใจใส่ดูแล ไม่ใช่ตักแกงไปวางทิ้งไว้ กินไม่กินก็ช่างหัว อย่างนั้นมันไม่ได้เรื่องอะไร เราควรเอาใจใส่ แนะนำว่าควรทานอย่างนั้นควรทานอย่างนี้ อันนี้ร่อย อันนี้ร่อย คุณแม่เอาอีกหน่อย ตักข้าวเต็มให้ท่าน อย่างนี้เป็นตัวอย่าง เรียกว่าปฏิบัติวัตรฐากจริงๆ

เมื่อเราโตขึ้นแล้วท่านแก่ลงไป เราก็ควรปฏิบัติท่านอย่างนั้นให้ท่านได้รับความสะดวกสบายในเรื่องการกิน การนุ่งห่ม อาบน้ำอาบท่าอะไรทุกประการ นี่เรื่องร่างกาย

เลี้ยงใจคือทำให้ท่านสบายใจ

ที่นี้เรื่องทางจิตใจ นี่เป็นเรื่องสำคัญ ต้องเลี้ยงใจ ท่านด้วย เลี้ยงใจคุณแม่ก็คือประพุดติในสิ่งที่ท่านพอใจ ท่านสบายใจ เราต้อง เรียนรู้นิสัยคุณแม่ว่าท่านไม่ชอบอะไร

เช่นท่านไม่ชอบใจคนดื่มเหล้าแต่บางที่ท่านอาจจะไม่แสดงออก จะพูดก็กลัวไ้หนูของคุณแม่จะรำคาญ เราก็คงทำให้ท่านรำคาญใจ สังเกตดูคุณแม่ไม่ชอบ ท่านบ่นว่าอะไรขึ้นมา เราก็คงจะหยุดจากการกระทำเช่นนั้น

ทำอะไรควรสังเกตดูสายตา ดูกิริยาท่าทางของคุณแม่ ถ้า เห็นว่าท่านไม่พอใจไม่พึงใจแล้ว เราไม่ทำสิ่งนั้น

ถ้าเราไปรักเหล้ามากกว่าแม่ รักการพนันมากกว่าแม่ คุณแม่ไม่สบายใจ ความไม่สบายของคุณแม่ในเรื่องลูกไม่รู้จักตอบแทน หนักใจมาก ทำให้เกิดความทุกข์มาก บางทีทุกข์ถึงกับตายไปเลย ที่เดียว

พระที่บ้าน

เพราะฉะนั้นลูกๆ ต้องระวังในเรื่องนี้ ต้องนึกอยู่เสมอว่า พระสององค์ที่เราต้องบูชาต้องเคารพนั่งอยู่ที่บ้าน ต้องเอาใจใส่ ให้มากเป็นพิเศษ ทำอะไรให้ท่านสบายใจ

เด็กหนุ่มๆสมัยนี้ชอบไว้ผมยาว อยากจะบอกว่า ผมยาว ของลูกชายมันตำตาคุณแม่ คุณแม่ไม่สบายใจเลย แต่ว่าท่านไม่พูด

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

ท่านมาพูดกับพระบ่อยๆ หลายครั้งแล้ว บอกว่า **แหมทำอะไร ท่านเจ้าคุณ ให้ยายหนูมันตัดผมสักที**

แสดงว่าคุณแม่ไม่ชอบใจ เราไปรักฝรั่งบ้างบอๆ มากกว่า รักคุณแม่ แล้วก็ไปเอาแบบผมไม่ดี มาไว้บนหัว คุณแม่มองแล้ว ไม่สบายใจ

แต่งเนื้อแต่งตัวก็เหมือนกัน กางเกง เสื้อผ้า กิริยาท่าทาง ผู้ชายทำท่ากระดุกกระดิง ใส่กำไลมือเหมือนผู้หญิง คุณแม่ ท่านดูแล้วเคืองนัยน์ตา แต่ว่าท่านรักลูก ท่านพูดไม่ได้ เราไม่รู้สึกว่าคุณแม่รำคาญ ท่านดูแล้วรำคาญ ท่านค้อนท่านควัก ไม่รู้สึกละอายแล้ว เราทำเฉยไม่เอาใจใส่

อย่างนี้แสดงว่าไม่รู้จักเลี้ยงน้ำใจคุณแม่ให้ท่านสบายใจ ถ้าเรารักคุณแม่เราจะไม่กระทำอย่างนั้น เราบอกว่าแม่ไม่ชอบสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เข้าเรื่อง เพราะท่านเป็นคนไทย ท่านรักขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย เราก็ควรจะเอาใจท่าน

เราอย่าเอาเสรีภาพมาใช้จนเกินขอบเขตจนลืมผู้มีพระคุณ คือพ่อแม่ของเรา อันนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญ

เชือฟังพ่อแม่คือการเลี้ยงใจ

เรื่องอื่นๆ ก็เหมือนกัน จะคบค้าสมาคมกับเพื่อนฝูง ถ้าคุณแม่ท่านหวังดีว่า เพื่อนของลูกดูๆ ไม่เข้าท่า เพียงแต่พูดเท่านั้น

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

เราต้องรู้ว่าคุณแม่ไม่ชอบ เราก็ต้องเคารพท่าน อย่าเอาเหตุผลของท่านมาอ้างหักล้าง มันจะทำให้กระทบกระเทือนน้ำใจ อย่างนี้เรียกว่าเลี้ยงน้ำใจ ให้ท่านสบายใจ

เคยพบแม่คนหนึ่งลูกแก่ตายไปแล้ว แก่สร้างที่บรรจจุติให้ อย่างสวยงามทีเดียว แล้วแกก็ไปจุดธูปจุดเทียน ไปถามว่า คุณยายกระดูกใครอยู่ในนี้

ลูกสาวฉันเอง ว่าอย่างนั้น ถามว่า คุณยายทำไมมาจุดธูปเทียนไหว้ลูกสาว แกว่า เขาเป็นลูก แต่เขามีคุณธรรม เมื่อเขาอยู่ ดีฉันสบายมาก เพียงแต่พูดว่าต้องการอะไรเขาจัดให้เรียบร้อย เช่นดีฉันพูดว่าออกพรรษานี้จะทอดกฐิน ลูกสาวไปจัดให้เรียบร้อยเลย ไปซื้อผ้าเครื่องบริขารมาเสร็จเรียบร้อย ถึงวันก็มาบอกคุณแม่ว่า ไปทอดกันวันนั้น จัดให้ทุกอย่างเลย

แต่ว่าที่ได้เกิดความรักมากขึ้นไปกว่านั้นอีกก็เพราะว่าลูกชายที่เหลือนอยู่นั้นไม่เอาเรื่องเลย คุณแม่ต้องการอะไรเขาก็ไม่ทำให้ เพราะลูกชายมีปกติตระหนี่ถี่เหนียวที่สุดเลย ถี่เหนียวไปถึงสตาจค์ของคุณแม่ กลัวคุณแม่จะทำบุญเสียหมด ไม่เอาอกเอาใจ

แม้คุณแม่ไปวัดแกต้องไปนั่งเฝ้า ถ้าคุณแม่พูดว่าจะบริจาคทำอะไร แกยกกระเซ้าหมากทันที แม่กลับบ้านได้แล้ว นั่งนานแล้วเป็นเสียอย่างนี้ ทีนี้แกก็มองถึงลูกสาว ดี แต่ตายไปเสียแล้ว จึงได้สร้างที่บรรจจุติไว้ให้ แล้วก็ไปบูชาคุณงามความดีของลูก เพราะรู้จักเอาใจแม่

เอาใจใส่ดูแลท่านตลอดเวลา

อันนี้มันเรื่องสำคัญ เราต้องนึกไว้ว่าสมัยเราเป็นเด็ก เรา
ซูเซี่ยท่านทำอะไร จะเอาอะไรเรียกว่าซูทั้งนั้น ซึ่งในสมัยนี้ เขาเรียก
ว่าซูกัน รีดไถคุณพ่อคุณแม่กันทั้งนั้น

ในสมัยนี้จะเอาอะไรต้องเอาให้ได้ ขอเงินสิบบาทต้องได้สิบบาท
ให้แปดบาทไม่ได้ ต้องสิบบาท ยืนกรานอยู่อย่างนั้น แต่ว่าเราโตแล้ว
เรานึกถึงคุณแม่บ้างหรือเปล่านั้นว่าเราเคยกระทำอย่างนั้นต่อท่านให้ท่าน
ไม่สบายใจ อย่างนั้นก็น่าคิด

เพราะฉะนั้นต้องเอาใจใส่ดูแลท่าน ให้สบายทั้งกายทั้งใจ
ช่วยในกิจการทุกอย่าง ครั้นเมื่อท่านละโลกนี้ไปแล้ว เราก็กทำบุญ
ตามประเพณีที่เขาตั้งกันไว้ แต่ว่าประเพณีนั้นแก้ได้ ให้เหมาะกับ
กาลสมัย เรื่องที่สำคัญก็ให้ดำรงวงศ์สกุลของท่านไว้

สืบทอดคุณงามความดี

คำว่า“ดำรงวงศ์สกุล” หมายความว่าสืบทอดคุณงามความดี
ไม่ให้ขาดสาย คุณแม่เราเป็นผู้มีศรัทธาเราก็มีศรัทธาต่อไป คุณแม่เรา
มีปัญญาเราก็มีปัญญาต่อไป คุณแม่เรามีการเสียสละ เราก็มีเสียสละ
ต่อไป

ให้เรา นั่งคิดนั่งนึกว่า คุณแม่เราดีอะไร มีคุณธรรมประการใด
อยู่ในท่าน รวมเอาไว้ทั้งหมด เอามาใส่ไว้ในโกศน้อย คือ
ร่างกายของเรา

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

วันเผา เราเก็บกระดูกใส่โกศไว้ นั่นเป็นแต่เพียงวัตถุ ไม่เก็บก็ไม่เป็นไร แต่สิ่งที่ควรเก็บก็คือคุณธรรม ความงามความดีทั้งหลายของท่าน ที่เรานั่งนึกได้ว่ามีอะไรบ้าง เราเอามารวมไว้ในโกศ คือหัวใจของเรา แล้วก็ปฏิบัติตาม

เชิญคุณธรรมของแม่มาไว้ในตัวเรา

ถ้าเราทำอย่างนี้ คุณแม่ไม่ตายไปจากเรา จากไปแต่เพียงร่างกายเท่านั้น ส่วนคุณงามความดีทั้งหลายถูกรับไว้หมด ทั้งลูกหญิงลูกชายรับไว้หมด รับไว้แล้วก็ถ่ายทอดไปถึงหลานต่อไป ให้หลานย่าประพุดตಿಯังนั้นต่อไป ช่วยสืบต่อวงศ์สกุลไว้ สกุลไม่แตกไม่ดับ

ตามธรรมเนียมจีน เวลาเอาศพไปฝังป่าช้า เวลาซากกลับเขาเอารูปมาด้วย เอาธูปที่จุดมาด้วย เขาเรียกว่า“เชิญวิญญาณกลับบ้าน”

คำว่า“เชิญวิญญาณกลับบ้าน” ไม่ใช่เชิญแต่รูปและธูปที่จุดบูชา หมายความว่า เชิญคุณธรรมความงามความดีทั้งหลายของคุณแม่คุณพ่อที่ตายไปแล้วมาไว้ในตัวเรา รักษาสืบต่อไป สอนลูกสอนหลานให้ดำเนินชีวิตตามนั้นต่อไป

ตระกูลใดที่รักษาคุณงามความดีของพ่อแม่ไว้ ตระกูลนั้นมีหลักประกันอันมั่นคงจะไม่ล่มไม่จมเป็นอันขาด เพราะมีธรรมรักษามีประเพณีอันดีงามประจำครอบครัว ตระกูลนั้นย่อมอยู่มั่นคงถาวร อันนี้แหละเป็นเรื่องสำคัญ

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

วันนี้ญาติโยมทั้งหลายมาประชุมกันในงานนี้ เจ้าภาพลูกหญิง ลูกชายของคุณโยมที่ถึงแก่กรรมไปได้พร้อมใจกันทำบุญตามประเพณี คุณโยมเป็นผู้มีคุณธรรมของแม่สมบูรณ์เรียบร้อย อันนี้เราดูจาก ผลก็แล้วกัน ลูกไม่หล่นไม้ไผ่กลัด ลูกดีก็เพราะแม่ดี ลูกร้ายก็เพราะ พ่อแม่อาจไม่ดีก็ได้ เรื่องมันธรรมดา เพราะฉะนั้นเราดูว่า ลูกดีก็ เพราะแม่ดี เราจึงได้มาสักการะพระคุณของท่าน

อาตมาก็มาเทศน์ถึงเรื่องของ“แม่” เพื่อให้ท่านทั้งหลายได้ จดจำนำไปคิดไปตรอง เพื่อจะได้เอาไปเป็นหลักเพื่อที่จะสำนึกในหน้าที่ ว่าเราทุกคนมีแม่ด้วยกันทั้งนั้น เรามีจิตสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับแม่ ถ้าท่านยังมีชีวิตอยู่ที่ไปกราบเท้าคุณแม่ แล้วก็ปฏิบัติท่านให้อยู่เย็น เป็นสุข อย่าละเลยหน้าที่

ให้ดีกว่าแม่เลี้ยงเรา เหนื่อยกว่าเราเลี้ยงแม่เป็นไหนๆ เราก็ ควรเอาใจใส่ ปฏิบัติหน้าที่ให้เรียบร้อยตามสมควรแก่ฐานะ ท่านก็ จะมีชีวิตเป็นสุข สมความปรารถนา ดังที่ได้กล่าวมาทุกประการ ก็ สมควรแก่เวลา

ขออำนาจกุศลที่ท่านทั้งหลายได้กระทำนี้ จงสำเร็จแก่คุณแม่ ที่นอนอยู่ในหีบนี้ทุกประการ ดังแสดงมาก็สมควรแก่เวลา ขอจบไว้แต่เพียงเท่านี้

ความกตัญญูหมายเลขหนึ่ง

“.....ทุกคนมิได้เกิดจากโพรงไม้ แต่เกิดมาในโพรงเล็ก ๆ ในครรภ์มารดา ด้วยการร่วมมือของบิดา เกิดมาแล้วมีชีวิตอยู่ได้ และเจริญเติบโตต่อไปบนความเสียสละของบิดามารดา และของทุกคนที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง อันมีจำนวนมากเหลือที่จะคณานับ

บัณฑิตทั้งหลาย มีพระพุทธเจ้าเป็นต้น ยกบิดามารดาขึ้นเป็นบุคคลแรกในเรื่องนี้ ก็เพราะเป็นบุคคลแรกในการให้กำเนิด ให้ปัจจัยเป็นเครื่องยังชีวิต ให้วิชาความรู้ ให้การอบรมอุปนิสัยที่ดี และอื่นๆที่เป็นผลดีอีกมากมาย

การซึ่มซาบในพระคุณของบิดามารดา จึงเป็นความกตัญญูหมายเลขหนึ่ง ของคนทุกชาติทุกภาษาในโลกนี้ และโลกอื่นทุก ๆ โลก

ผู้ไม่รู้คุณของบิดามารดา ย่อมถูกจัดไว้ในฐานะเป็นบุคคลที่ใคร ๆ ไม่ควรไว้ใจในโลก.....”

(จาก“โลกอาจรอดได้ แม่เพราะกตัญญูกตเวทิตี”
ของ พุทธทาสภิกขุ)

บุตรที่ดี

คือ ผู้ที่ยกบิดามารดาขึ้นจากรก

“.....ผู้ที่จะได้ชื่อว่าเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดาหรือกตัญญูต่อบิดามารดาอย่างแท้จริงนั้น ก็คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ยกบิดามารดาขึ้นจากรกได้

บิดามารดาเยอमतกนรกชื่อว่า“ปุตะ” นรกชื่อว่าปุตะนี้ได้แก่ความร้อใจ เป็นทุกข์หนัก เพราะไม่มีบุตรที่จะเป็นเครื่องทำความชื่นชมยินดี ไม่มีบุตรที่จะสืบสกุล ไม่มีบุตรที่จะเลี้ยงดูในยามที่ตนแก่ชราหรือเจ็บไข้ ไม่มีบุตรที่จะบำเพ็ญกุศลทักษิณาทานให้เมื่อตนตายไปแล้ว

ครั้งได้ลูกที่กตัญญูมาบิดามารดาก็ขึ้นจากรกอันนี้โดยสิ้นเชิง บุตรจึงได้ชื่อว่า เป็นผู้ยกบิดามารดาขึ้นจากรกเพราะเหตุนี้

หากได้ลูกมาเป็นคนอกตัญญู ไม่รู้บุญคุณของบิดามารดา ลูกคนนั้นเอง กลายเป็นผู้จับบิดามารดาของตน ใส่ลงไปในรกรกขุมนี้ให้ลึกลงไปอีก จนยากที่จะขึ้นพ้นได้

คาบางคนเป็นคนเจ้าชู้มาแต่เล็ก เหลวไหลในการเล่าเรียน หรือการอบรมตนให้เป็นคนดี ใช้เงินเปลือง ผลิตุญทรัพย์สมบัติที่เกิดจากเหงื่อไคลของบิดามารดาตามความสบายใจของตน หมกมุ่น

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

อยู่ในความเสียหาย โดยไม่ต้องนึกว่ามันเป็นการทรมานจิตใจของ
บิดามารดาสักเพียงใด

ไม่เลี้ยงบิดามารดาทั้งด้วยอาหารกายและอาหารใจ แต่รบกวน
ให้บิดามารดาเลี้ยงลูกเลี้ยงหลานของตนสืบไป ไม่มีที่สิ้นสุด ในฐานะ
อย่างเดียวกับคนไข้ รังเกียจบิดามารดาในยามแก่ชราหรือเจ็บไข้
ราวกับว่าเป็นสิ่งน่าขยะแขยงหรือน่ารำคาญ ลืมบิดามารดา ไม่รู้สึก
ว่ามีบิดามารดา ตั้งแต่บิดามารดายังมีชีวิตอยู่

บุคคลอย่างนี้ไม่ได้ชื่อว่า “บุตร” เพราะเหตุที่ไม่ได้ยกบิดา
มารดาขึ้นจากรกอันมีชื่อว่า “ปุตะ” นั้นเอง

เขาเป็นได้อย่างมากเพียงผลหรือลูกหรือก้อนอะไรที่ไม่สะอาด
ก้อนหนึ่งที่หลุดออกมาจากท้องมารดาของเขาเท่านั้น เขาจึงมิใช่ผู้ที่
จะทำโลกนี้ให้สะอาดหรือสงบได้แต่อย่างไร เพราะความที่เขาเป็น
ผู้ที่มีจิตใจชนิดที่ไม่อาจรู้สึก ในบุญคุณของผู้ที่มีบุญคุณนั่นเอง

ส่วนผู้ที่สามารถเป็นบุตรที่ดี คือสามารถยกบิดามารดา
ขึ้นจากรกชื่อว่า “ปุตะ” ได้นั้น ไม่ต้องสงสัยเลย เขามีอะไรพร้อม
ที่จะรู้สำนึกบุญคุณของโลก ด้วยการทำความสงบเย็น ใส่ไว้ในโลก
นั่นเอง

ผู้รู้บุญคุณของบิดามารดา แล้วพยายามทำตอบแทน จึง
ถูกจัดไว้ในฐานะ อันเป็นที่นับถือและไว้วางใจ ทั้งของเทวดา และ
มนุษย์.....”

(จาก “โลกอาจรอดได้ แม้เพราะกตัญญูกตเวที” ของพุทธทาสภิกขุ)

พระที่ถูกลืมในบ้าน

มีชนบทแห่งหนึ่งในประเทศจีน ตั้งอยู่เชิงเขา เป็นภูมิประเทศที่สงบ อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร มีธารน้ำใสไหลผ่านหมู่บ้าน ต้นไม้ทุกต้นใบสดเขียวขจี ในทุ่งนาก็สะพรั่งด้วยต้นข้าวที่ชูรวงเป็นสีทอง ตัดกับท้องฟ้าสีคราม มองไปทางไหนก็ชื่นฉ่ำเจริญตา

ชาวชนบทส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ทำนา ผู้อยู่เรือนก็ปั่นฝ้ายทอผ้า ต่างมีความสุข มีฐานะมั่งคั่ง เหนือขึ้นไปบนยอดเขา มีกฤติพระภิกษุอยู่จำศีลภาวนา

เชิงเขามีกระท่อมน้อยหลังหนึ่งเป็นที่อยู่ของสองแม่ลูกแม่นั้นแม่อายุจะย่างเข้าสู่วัยชราแต่นางยังแข็งแรงพอ ที่จะรับจ้าง เขาทำงานหาเลี้ยงลูกได้

บุตรของนางเป็นเด็กหนุ่ม ไม่เอาการเอางาน อดอด้าน ไม่เชื่อถ้อยฟังคำมารดา ไม่สนใจในความเหน็ดเหนื่อยของแม่ที่ตรากตรำทำงานหนัก เอาแต่เที่ยวเตร่ เล่นสนุก ถึงกระนั้นนางก็รักเขา เอาอกเอาใจมิให้อนาถ

วันหนึ่งเขาแลเห็นเพื่อนกราบพระพุทธรูป ก็นึกในใจว่าการที่เพื่อนของเขามีฐานะดี คงเป็นเพราะหมั่นกราบไหว้พระ

❀ “แม่”พระในบ้าน ❀

เย็นวันนั้นเขาจึงขึ้นไปบนเขา เข้าไปนมัสการขอพระพุทธรูปจากพระภิกษุที่พำนักอยู่บนยอดเขา เพื่อเอาไปไว้บูชาที่เรือนหวังจะได้มั่งคั่งเหมือนคนทั้งหลาย

พระภิกษุได้ฟังก็กล่าวว่า “ฟังก่อนเหม็ง เจ้าจะแก้จน ด้วยการกราบไหว้พระเท่านั้น ไม่สำเร็จหรอก ป่วยการเปล่า ในเมื่อที่เรือนของเจ้าก็มีพระอยู่แล้ว จงเคารพบูชาท่านเถิด เจ้าจะจำเริญ”

เหม็งได้ฟังก็ฉงน อุทานว่า“ที่บ้านกระผม ไม่เคยมีพระเลยสักองค์ กระผมยากจนนักหนา จึงอยากได้พระไปไว้บูชากับเขาบ้าง”

พระภิกษุก็ยื่นกรานว่า “กลับไปเถิด เหม็ง พระเฝ้ารออยู่ที่บ้านแล้ว กลับถึงบ้านคืนนี้ เมื่อเจ้าเคาะประตู ท่านจะออกมาเปิดรับเจ้าอย่างรีบร้อน ผลิผลามเสียจนใส่รองเท้ากลับข้าง เสื้อที่สวมก็กลับด้านนอกอยู่ข้างใน”

เหม็งได้ฟังดังนั้นก็สันทัดยิ่งนัก นมัสการลาพระภิกษุ รีบกลับฝ่าลมหนาวและละอองน้ำค้างมาตลอดทาง กว่าจะถึงบ้านก็เปียกโชกไปทั้งตัว

ทันทีที่เขาเคาะประตูกระท่อม ผู้ที่เปิดประตูรับเขา ก็คือมารดาของเขานั่นเอง

เหม็งสังเกตเห็นนางสวมรองเท้ากลับข้าง เสื้อที่ใส่ก็กลับพอเห็นลูกชาย นางก็เอ่ยขึ้นว่า“เหม็ง เจ้าหิวมั๊ย... ลูกหาย

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

ไปไหนมา แม่เป็นห่วง กลัวลูกจะไปเป็นอันตราย แม่ตั้งตาคอยเจ้าตั้งแต่หัวค่ำจนดึก อ้าวนั่นลูกเปียกปอนไปหมดทั้งตัว ไปเปลี่ยนเสื้อผ้าเสีย แล้วไปผิงไฟที่หน้าเตา แม่จะไปเอาข้าวมาให้กิน”

กระแสเสียงที่หลังออกมานั้นนุ่มนวลนัยๆ เปี่ยมด้วยความรัก ความห่วงใย ความเมตตาปราณีที่บริสุทธิ์ใจ

เขาทวนระลึกถึงคำของพระภิกษุขนยอดเขา ก็ประจักษ์แจ่มแจ้งในบัดนั้นเองว่า “แม่” นี้แหละ คือ “พระ” ของเขา

“พระ” ที่อยู่ใกล้ตัวมาแต่อ้อนแต่ออก แต่เขาเองละเลยไม่เอาใจใส่

“แม่” เท่านั้นที่จะให้ความรักความเอ็นดูอย่างบริสุทธิ์

“แม่” เท่านั้นที่จะเสียสละให้ลูกได้ทั้งชีวิตและเลือดเนื้อ มุ่งหวังแต่จะให้ลูกมีความสุขความเจริญ

“แม่” เป็นผู้มิแต่ “ให้” ไม่หวังสิ่งตอบแทน

ตัวเรานี้สิ มีแต่จะ “รับ” เอาฝ่ายเดียว

นับแต่นั้นมาเขาก็บำเพ็ญตนอยู่ในโอวาท เกิดทุนเคารพ บูชา มารดาของเขาเหนือสิ่งใดๆ ในโลก

(จาก “ยอดกตัญญู” รวบรวมเรียบเรียงโดย ร.บุญนาค)

❀ “แม่” พระในบ้าน ❀

แม่ แม่ แม่

ทยาลู

แม่ แม่ แม่	คำนี้	มีความหมาย
มีพระคุณ	มากมาย	หลายสถาน
แม่เป็นได้	หลายสิ่ง	หลายประการ
เป็นธนาคาร	เป็นพระพรหม	เป็นร่มไทร
เป็นผู้ให้	กำเนิด	เกิดลูกรัก
เป็นผู้ให้	ที่พัก	พึ่งอาศัย
เป็นผู้ให้	ความการุญ	อุ่นกายใจ
เป็นผู้ให้	อะไรอะไร	ไม่รามือ
ลูกเจ็บไข้	แม่อีกให้	การรักษา
ลูกโตมา	แม่อีกส่ง	เรียนหนังสือ
ลูกต้องการ	ตำรา	แม่หาซื้อ
ลูกปรึกษา	หาหรือ	แม่ยินดี

❀ “แม่”พระในบ้าน ❀

ลูกคนโต	กระทำ	กรรมแก่แม่
สุดเลวแท้	ชั่วช้า	สิ้นราศี
ลูกด่าแม่	ลูกตีแม่	ลูกกาสิ
ลูกไม่ตี	ทำแม่ช้า	น้ำตาริน
น้ำตาแม่	รินไหล	เมื่อลูกร้าย
น้ำตาแม่	เป็นสาย	เมื่อลูกหมิ่น
น้ำตาแม่	หลั่งลง	รดแผ่นดิน
เมื่อได้ยิน	ลูกเสเพล	เนรคุณ
โইแม่จำ	พระคุณแม่	แผ่ปกเกล้า
โইแม่จำ	ผู้เฝ้า	เข้าเกื้อหนุน
โইแม่จำ	ผู้เมตตา	ผู้การุญ
โইแม่จำ	ผู้ค้ำจุน	ไม่ห่างไกล
ดวงใจแม่	สะอาดแท้	กว่าทุกสิ่ง
ดวงใจแม่	สะอาดยิ่ง	กว่าสิ่งไหน
ดวงใจแม่	สะอาดเกิน	กว่าสิ่งใด
ดวงใจแม่	มิไ้	เพื่อลูกเอ๋ย

พระคุณของแม่

คำว่า“แม่” นั้นยิ่งใหญ่ หาใดเปรียบ
สุดจะเทียบ เทียมได้ ในโลกหล้า
เพราะแม่นั้น ให้กำเนิด เกิดลูกมา
คุณของคำ น้ำนม หาใดปาน

แม่มีแต่ คำว่า“ให้” ไม่คิดรับ
แม่ให้ทรัพย์ ให้วิชา ให้อาหาร
ให้ชีวิต ให้ความคิด ให้วิญญาณ
สุดประมาณ จะนับได้ มากมายจริง